

«VEIEN VIDERE»

Utredning av sentrale innsatsområder og behovet for faglige støttefunksjoner i det videre arbeidet med miljø- og klimamålene i spesialisthelsetjenesten

Desember 2013

Utarbeidet på oppdrag gitt av prosjektgruppen for det nasjonale prosjektet «Miljø- og klimatiltak i spesialisthelsetjenesten»

SAMMENDRAG

Arbeidsgruppens anbefaling

I foreliggende rapport er sentrale innsatsområder og behovet for faglige støttefunksjoner i det videre miljø- og klimaarbeidet i spesialisthelsetjenesten vurdert, og aktuelle tiltak for å møte behovet er anbefalt (jf. tabell). Anbefalte tiltak har som formål å styrke helseforetakene i arbeidet med å oppfylle de nasjonale miljø- og klimamålene.

Arbeidsgruppen vurderer at anbefalte tiltak er av en slik art at de blir best ivaretatt gjennom en nasjonal fellesressurs, og mener at en sentral kompetanse- og ressursenhet for miljø saker er den organisatoriske form som er best egnet til å ivareta faglige støttetjenester for helseforetakenes miljøarbeid.

Det er etter 2014 at behovet for å ha en fungerende enhet som kan støtte linjen i helseforetakene i det videre arbeidet er tydelig tilstede. Arbeidsgruppen mener at helseforetakene har alt å tjene på at det blir etablert en sentral kompetanse- og ressursenhet innen årsskiftet 2014/15. Det foreslås at prosjektgruppen for samarbeidsprosjektet får i oppdrag å arbeide videre i henhold til denne målsettingen etter nærmere oppdrag fra styringsgruppen for samarbeidsprosjektet.

Bakgrunn

I foretaksprotokollene er de regionale helseforetakene bedt om å sikre en helhetlig tilnærming i arbeidet for å oppfylle de nasjonale miljø- og klimamålene. Dette arbeidet er organisert som et samarbeidsprosjekt mellom de regionale helseforetakene og arbeider i henhold til styringspålegg fra Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) formidlet i foretaksprotokollene for 2008, 2009 og 2011.

Den del av oppdraget som omhandler innføring av miljøledelse i helseforetakene med påfølgende sertifisering (ISO 14001) har en tidshorisonnt frem til utgangen 2014. En sentral oppgave i det videre arbeidet blir å bidra til at ledere og medarbeidere beholder eierskap til miljøarbeidet i en hektisk hverdag hvor pasienten står i sentrum.

Arbeidsgruppen oppfatter miljø- og klimaoppdraget slik at spesialisthelsetjenesten i kraft av sin størrelse og påvirkningsmulighet samt rolle innenfor helseforebyggende arbeid, har et særlig ansvar for å bidra i nasjonal politikktutforming og gjennomføring i egen sektor. Dette fordrer at sektoren opptrer samordnet og helhetlig for oppfyllelse av de nasjonale miljø og klimamålene.

Sentrale innsatsområder og anbefalte tiltak

Når samtlige helseforetak er miljøsertifisert (ISO 14001), er det et linjeansvar i det enkelte helseforetak å sørge for at miljøstyringssystemet og miljøprestasjonene videreutvikles og at miljøstyringen blir en naturlig og robust del av den totale driften.

Helseforetakene er gjennom miljøstyringssystemet (ISO 14001) forpliktet til kontinuerlig forbedring av virksomhetenes miljøprestasjoner. For å imøtekomme denne forpliktelsen er det etter arbeidsgruppens vurdering et særlig behov for tiltak som kan sikre god ledelsesforankring og kompetanseheving i foretakene samt aktivt nettverksarbeid inn mot relevante fagmiljøer, både nasjonalt og internasjonalt.

Tabellen på neste side gir en fremstilling av aktuelle områder hvor rapporten peker på et behov for faglige støttefunksjoner i det videre arbeidet med miljø- og klimaspørsmål i helseforetakene samt anbefalinger på tiltak som er aktuelle for å imøtekomme dette behovet.

SENTRALE INNSATSOMRÅDER	ANBEFALTE TILTAK
Lederforankring og lederfokus	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De regionale helseforetakene må sørge for at sektoren er i stand til å opptre samordnet i miljøfaglige spørsmål. Dersom HOD ønsker innspill fra de regionale helseforetakene ved utforming av miljøpolitikken i sektoren og ved utforming av miljøoppdrag og krav til konkrete, målbare resultater på utvalgte områder, skal en nasjonal støttefunksjon for spesialisthelsetjenestens miljøarbeid bidra til dette ▪ Opprettholde og videreutvikle den årlige Miljø- og klimakonferansen med fokus på ledelsen som en viktig målgruppe ▪ Opprette et eget forum for de personer som i.h.t. ISO-14001-standarden er utpekt til å være «ledelsens representant»
Resultater må bli etterspurt (årsrapport)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Iverksetting av nasjonale miljømål for spesialisthelsetjenesten ▪ Utvikling og iverksetting av nasjonale miljøprestasjonsindikatorer for spesialisthelsetjenesten ▪ Samordne rapportering til HOD og utarbeidelse og formidling av årlig miljørapport for spesialisthelsetjenesten
Kommunikasjon	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Videreutvikle og drifte nasjonal hjemmeside for miljø- og klimaarbeidet ▪ Etablere nasjonal kommunikasjonsressurs innen miljø- og klimaarbeidet som kan bistå med å organisere og utarbeide nyhetssaker, intervjuer, samle beste praksis, kampanjer, administrasjon av sosiale medier etc. ▪ Videreutvikle grafisk identitet/profil til miljø- og klimaarbeidet ▪ Utarbeiding av trykksaker til bruk i helseforetakenes informasjonsarbeid
Videreføring av etablerte nettverk og årlig miljøkonferanse	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Videreføre Miljø- og klimaforum ▪ Videreføre Miljø- og klimakonferansen årlig ▪ Videreføre regionale miljøfaggrupper
Vedlikehold av og fokus på miljøstyrings-systemet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Felles revisjoner innenfor og på tvers av helseregionene ▪ Videreutvikling av temavalget i de regionale miljøfaggrupper til å omfatte erfaringsutveksling og utvikling av miljøstyringssystemet mot et samordnet prosedyreverk ▪ Samordne kommunikasjon og forventninger fra sektoren inn mot sertifiseringselskapene for å sikre enhetlig praksis og samordnet vedlikehold av miljøstyringssystemene
Kompetanseutvikling	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Videreutvikling av e-læringskurs som et felles prosjekt ▪ Utvikling av kurspakker for aktuelle målgrupper ▪ Organisering av opplæring regionalt og /eller nasjonalt der dette er hensiktsmessig ▪ Oppdatere og videreutvikle delprosjekter (miljø- og klimatiltak) ▪ Administrasjon og kommunikasjon av oppdateringer innen relevant lovverk
Samordning av og samarbeid mellom fagmiljøer	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Samordne spisskompetanse på miljø som finnes innenfor ulike fagfelt i sektoren og tilrettelegge for at denne kompetansen kan utvikles til en fellesressurs på nasjonalt nivå ▪ Kontakt og koordinert oppfølging på vegne av de regionale helseforetakene opp mot HOD, andre myndighetsorgan og nasjonale og internasjonale fagmiljøer ▪ Etablere samarbeid med nasjonale og internasjonale fagmiljøer og organisasjoner
Involvering av klinisk personell	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Videreutvikle den årlige Miljø- og klimakonferansen slik at den omfatter også klinisk personell som målgruppe. ▪ Integrere klinisk personell både som målgruppe for og som innledere på miljøfaglige tema i Miljø- og klimaforum og Regionale miljøfaggrupper. ▪ Opprette samarbeid med aktuelle fagforeninger, f. eks. Den norske legeförening og Sykepleieforbundet, omkring temaet helse og miljø ▪ Opprette kontakt med forsknings- og utdanningsmiljøene som er rettet mot klinisk personell med tanke på å integrere miljø i fagkretsen til disse gruppene
Pådriver for miljøvennlige og etiske anskaffelser i offentlig sektor	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oppdatere nasjonal hjemmeside på relevante erfaringer og informasjon om miljø og offentlige anskaffelser ▪ Samarbeide med DIFI og andre aktuelle aktører med kompetanse innen miljø og offentlige anskaffelser om kurstilbud og verktøy ▪ Hinas sammen med NNI (Nasjonalt nettverk for innkjøp) tar ansvar for å planlegge og gjennomføre kompetansehevende tiltak innenfor miljøvennlige innkjøp

Innhold

SAMMENDRAG.....	1
1 INNLEDNING.....	4
1.1 Bakgrunn for delrapporten «Veien videre».....	4
1.2 Mandat	4
1.3 Arbeidsgruppens sammensetning	5
1.4 Høringsuttalelser fra helseforetakene.....	5
1.5 Miljø og bærekraftig utvikling	5
2 UTFORDRINGENE FREMOVER OG BEHOVET FOR STØTTETJENESTER TIL LINJELEDelsen I HELSEFORETAKENE.....	7
2.1 Lederforankring og lederfokus	7
2.2 Resultater må bli etterspurt (årsrapport).....	8
2.3 Kommunikasjon	9
2.4 Videreføring av etablerte nettverk og årlig miljøkonferanse	10
2.5 Vedlikehold av og fokus på miljøstyringssystemet	11
2.6 Kompetanseutvikling	12
2.7 Samordning av og samarbeid mellom fagmiljøer.....	12
2.8 Involvering av klinisk personell.....	14
2.9 Spesialisthelsetjenesten som pådriver for miljøvennlige og etiske anskaffelser i offentlig sektor	15
3 ALTERNATIVER TIL ORGANISERING AV SENTRALE MILJØFAGLIGE STØTTEFUNKSJONER	17
3.1 Utgangspunkt for vurderingen	17
3.2 En nærmere vurdering av forskjellige alternativer til organisering av miljøfaglige støttefunksjoner .	18
3.2.1 Helse- og omsorgsdepartementet, eventuelt Helsedirektoratet	18
3.2.2 Nytt sentralt helseforetak for bygg- og eiendomssaker	18
3.2.3 Programkontor for miljøfaglige støttetjenester	18
3.2.4 Sentral kompetanse- og ressursenhet for miljø saker	18
3.3 Sentral kompetanse- og ressursenhet for miljø saker.....	19
3.3.1 Innhold og oppgaver	19
3.3.2 Ressursbehov og bemanning	19
3.3.3 Eierskap, organisatorisk tilhørighet og finansiering.....	19
3.3.4 Arbeidet videre med organisering av sentral kompetanse- og ressursenhet for miljø saker.....	20
VEDLEGG 1: HØRINGSUTTALELSER FRA HELSEFORETAKENE	21
VEDLEGG 2: PROSJEKTINFORMASJON	23

1 INNLEDNING

1.1 Bakgrunn for delrapporten «Veien videre»

Det nasjonale miljø- og klimaprojektet er organisert som et samarbeidsprosjekt mellom de regionale helseforetakene og arbeider i henhold til styringspålegg fra Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) formidlet i foretaksprotokollene for 2008¹, 2009² og 2011³. I foretaksprotokollene er de regionale helseforetakene bedt om å sikre en helhetlig tilnærming i arbeidet for å oppfylle de nasjonale miljø- og klimamålene. Dette oppdraget fra HOD omhandler å sørge for etablering av miljøledelse og miljøstyringsystem i helseforetakene med påfølgende sertifisering av styringsystemene i henhold til NS-EN ISO 14001:2004 innen utgangen av 2014, samt oppfølging og iverksetting av miljø- og klimatiltak som anbefalt i rapport avlevert av miljøprosjektet i 2010⁴. Det pågår kontinuerlig arbeid i prosjektet for å nå disse målsettingene.

Samarbeidsprosjektet mellom de regionale helseforetakene vedrørende miljøledelse og miljøsertifisering har en tidshorisont frem til utgangen 2014. I denne rapporten ser man på hvilke behov og hvilke tiltak som det samlede miljøoppdraget til sektoren antas å ha i et tidsperspektiv som går utover 2014. Derfor har man valgt å benevne delrapporten for «Veien videre».

Et godt ytre miljø er en forutsetning for god folkehelse, og helseforetakenes arbeid med å redusere miljøbelastning fra egen virksomhet utgjør en viktig del av spesialisthelsetjenestens samlede samfunnsansvar. Den del av oppdraget som omhandler innføring av miljøledelse i helseforetakene med påfølgende sertifisering (ISO 14001) har en tidsramme på tre år med frist innen utgangen av 2014. Etablering av miljøledelse skal sikre god praksis for en «føre var-politikk» og en kontinuerlig forbedring av helseforetakenes miljøprestasjon. En sentral oppgave i det videre arbeidet blir å bidra til at ledere og medarbeidere beholder eierskap til miljøarbeidet i en hektisk hverdag hvor pasienten står i sentrum.

Med dette som bakgrunn har den nasjonale prosjektgruppen for samarbeidsprosjektet satt ned en arbeidsgruppe med mandat å utrede spørsmålene knyttet til utfordringer og sentrale innsatsområder i det videre arbeidet med miljø- og klimaspørsmålene i spesialisthelsetjenesten. Arbeidsgruppen er knyttet tett opp mot den nasjonale prosjektgruppen og har løpende dialog mot denne i fremdriften av arbeidet. I foreliggende rapport fra arbeidsgruppen er sentrale innsatsområder og behovet for faglige støttefunksjoner i det videre miljø- og klimaarbeidet i spesialisthelsetjenesten vurdert, og aktuelle tiltak for å møte behovet er anbefalt.

1.2 Mandat

- Gi en redegjørelse for hvilket behov det er for å etablere faglige støttefunksjoner for miljøarbeidet i helseforetakene etter at prosjektperioden er avsluttet. Det bør samtidig vurderes hvorvidt de allerede etablerte fora, Miljø- og klimaforum og de regionale miljøfaggruppene, bør opprettholdes.
- Avhengig av hvilket behov for støttefunksjoner som avdekkes, vurdere og komme med forslag til etablering av faglige støttefunksjoner for miljø- og klimaarbeidet i helseforetakene og forslag til hvordan dette kan organiseres. Behovet for permanente opplæringstiltak på miljøområdet og behovet for å opprettholde ordningen med egen nettside for miljø- og klimatiltak bør også vurderes.

¹ [Foretaksprotokoll 2008 \(HSØ RHF\)](#), jf. pkt. 6.7 Oppfølging av klimapolitikken

² [Foretaksprotokoll 2009 \(HV RHF\)](#), jf. pkt. 6.1 Oppfølging av miljøpolitikken

³ [Foretaksprotokoll 2011 \(HV RHF\)](#), jf. pkt. 7.1 Miljø- og klimatiltak

⁴ [Sluttrapport 2010](#)

1.3 Arbeidsgruppens sammensetning

Navn	Helseforetak	Stilling
Åsmund Norheim	Helse Vest RHF	Seniorrådgiver/ Nasjonal prosjektgruppe
Nils Arne Bjordal	Helse Midt RHF	Eiendomssjef/ Nasjonal prosjektgruppe
Leif Johnsen	Helse Vest	Konsernhovedverneombud/ Nasjonal prosjektgruppe
Mette Myhrhaug	Vestre Viken HF	Spesialrådgiver kvalitet/ deltar i nasjonalt Miljø- og klimaforum
Linda Eide	Helse Vest RHF	Prosjektsekretariat, nasjonal prosjektgruppe
Lene Omdahl	Helse Vest RHF	Prosjektsekretariat, nasjonal prosjektgruppe

Arbeidsgruppen har utarbeidet rapporten i løpet av høsten 2013. Det er avholdt månedlige møter med kontinuerlig rapportering til den nasjonale prosjektgruppen. For å sikre en bred vurdering av utfordringene fremover og behovet for støttefunksjoner i det videre arbeidet med miljø og klima i helseforetakene, har arbeidsgruppen gjennomført høringer i nasjonalt Miljø- og klimaforum samt i de regionale miljøfaggruppene.

1.4 Høringsuttalelser fra helseforetakene

Arbeidsgruppen har høsten 2013 orientert om sitt pågående arbeid til miljøledere og prosjektledere i landets helseforetak som deltar i Miljø- og klimaforum og i de regionale miljøfaggruppene. Det har i den forbindelse blitt åpnet opp for innspill om hvilket behov det er i helseforetakene for faglige støttefunksjoner i det videre arbeidet på miljø- og klimaområdet. Skriftlige innspill fra helseforetakene følger som vedlegg i rapporten (jf. vedlegg 1, s. 21).

1.5 Miljø og bærekraftig utvikling

Miljøledelse i henhold til ISO 14001-standarden innebærer et systematisk og langsiktig miljøarbeid i helseforetakene med forpliktelser til å tenke forebyggende, arbeide for kontinuerlige forbedringer og overholdelse av lover og regler på området. Miljøledelse skal være en integrert del av virksomhetens styrings- og ledelsesaktiviteter.

I ISO 14001-standarden (pkt. 3.5, s. 8) er miljø definert som «omgivelsene for en organisasjons virksomhet, inklusive luft, vann, jord, naturressurser, planteliv, dyreliv, mennesker, og deres innbyrdes forbindelse». Det er videre bemerket at omgivelsene «strekker seg i denne sammenheng fra organisasjonens indre forhold til det globale systemet».

Bærekraft og samfunnsansvar

Det er en tydelig trend internasjonalt å bevege seg fra å se på miljøpåvirkning utelukkende fra sykehusenes ståsted til en mer helhetlig tilnærming ved å arbeide med hele bærekraftbegrepet i helsesektoren (jf. Sustainable healthcare⁵, hållbar sjukvård). Begrepet «bærekraftig utvikling» innebærer at virksomhetens aktiviteter i minst mulig grad skal ha negative konsekvenser for miljøet og samfunnet av hensyn til kommende generasjoner. Det handler om å se på den totale påvirkningen

⁵ [Health Care Without Harm, CleanMed – Creating Healing Environments](#)

fra spesialisthelsetjenesten og ta ansvar for ikke bare direkte utslipp og direkte påvirkning fra helseforetakene, men også indirekte forhold som arbeidsforhold og forurensing fra fabrikker som produserer produkter vi forbruker. Her spiller spesialisthelsetjenestens samlede innkjøpsmakt en betydelig rolle i arbeidet med å stille krav til leverandører om miljø – og etiske hensyn i hele leverandørkjeden, jf. delkapittel 2.9.

«Bærekraft» som begrep brukes dermed for å karakterisere økonomiske, sosiale, institusjonelle og miljømessige sider ved menneskelige samfunn. Det handler om miljøansvar og sosialt ansvar, hvor spesialisthelsetjenestens miljø- og klimaarbeid skal fremme bærekraftig utvikling.

Bærekraft kan ses i sammenheng med samfunnsansvaret som påhviler store virksomheter som helseforetakene utgjør. I Lov om årsregnskap (regnskapsloven) stilles det tydelige krav til redegjørelse om samfunnsansvar, jf. § 3 -3c. Det fremgår her at store foretak skal redegjøre for hva som gjøres for å integrere hensynet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø og korrupsjon i sine forretningsstrategier, sin daglige drift og i forhold til sine interessenter.

Det er utviklet en egen ISO – standard, *NS-ISO 26000*, som gir retningslinjer for hvordan organisasjoner kan opptre sosialt ansvarlig i tråd med samfunnets krav. *Standarden inneholder ikke krav, og er ikke ment brukt som grunnlag for sertifisering.* I begrepet samfunnsansvar inngår her organisasjonsstyring, menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljø, rettferdig handel (praksis), forbrukerspørsmål og sosial og økonomisk utvikling.

Helsefremmende miljøarbeid

Bærekraftbegrepet har sine styrker og svakheter, men kan være nyttig i videreutvikling av en helhetlig tilnærming i spesialisthelsetjenestens miljø- og klimaarbeid. En aldrende befolkning og økende etterspørsel etter helsetjenester er et utfordrende fremtidsbilde. Det forebyggende perspektivet er grunnleggende i det videre arbeidet innen helse og miljø med formål om å redusere livsstilssykdommer samt risikofaktorer i våre omgivelser (f. eks. luftforurensing⁶, miljøgifter på avveie⁷, klimaendringer).

I spesialisthelsetjenesten handler et fokus på miljø og bærekraft om å utføre pasientbehandling på en slik måte at det i minst mulig grad påvirker våre omgivelser negativt, både lokalt og globalt. Samtidig kan spesialisthelsetjenesten, i samarbeid med primærhelsetjenesten, spille en viktig rolle i det forebyggende arbeidet for å bidra til færre sykehusbesøk i fremtiden (jf. samhandlingsreformen⁸). Det blir viktig å videreutvikle rammene for miljø- og klimaarbeidet til å ta opp i seg bredden i et helsefremmende miljøarbeid.

MILJØ OG HELSE

Miljøgifter

- Mye tyder på at hormonforstyrrende stoffer kan påvirke alt fra forplantningsevne til kreft, ADHD og diabetes, ifølge en ny rapport

Klimaendringer

- Endret nedbørsmønster
- Endringer i sykdomsbilde

Luftforurensning

- Menneskeskapt luftforurensning er direkte årsak til at 2,5 millioner mennesker dør hvert år, anslår forskere i ny undersøkelse
 - Noen av langtidseffektene kan være hjerte- og lungesykdommer, kreft og dårligere lunger hos barn
-

⁶ Forskning.no [26.06.13]

⁷ Forskning.no [24.10.13]

⁸ Samhandlingsreformen

2 UTFORDRINGENE FREMOVER OG BEHOVET FOR STØTTETJENESTER TIL LINJELEDELSEN I HELSEFORETAKENE

Miljø- og klimaoppdraget formidlet til sektoren av HOD, utgjør en sentral del av sektoren sitt samlede samfunnsansvar. Mål, tiltak og resultater innenfor miljøområdet må utvikles i samsvar med de politiske forventningene som til enhver tid stilles til sektoren på miljøområdet. Arbeidsgruppen forutsetter at miljø- og klimahensyn inngår som en naturlig og integrert del av den totale virksomheten, og med dette som bakgrunn må helsesektoren innrette seg slik at man over tid er i stand til å innfri disse forventningene. Dette krever en kontinuerlig organisatorisk tilpasning og utvikling i helseforetakene samt tydelig fokus på miljøansvaret og miljøengasjementet i sektoren.

Når samtlige helseforetak har etablert miljøstyringssystemer og oppnådd sertifisering i henhold til ISO 14001-standarden, er det et linjeansvar i det enkelte helseforetak å sørge for at miljøstyringssystemet og miljøprestasjonene videreutvikles og at miljøstyringen blir en naturlig og robust del av den totale driften. Men linjeansvaret for drift og videreutvikling av miljøstyringssystemet og virksomhetens miljøprestasjoner er et krevende område for den enkelte virksomhet isolert sett. Det er åpenbart mye å vinne på at den enkelte virksomhet har et felles kontaktpunkt i form av en sentral kompetanse- og ressursenhet som kan understøtte helseforetakene i miljøfaglige spørsmål. En sentral kompetanse- og ressursenhet kan dessuten understøtte nasjonale miljøfora hvor helseforetakene er representert, ref. kapittel 3.

Arbeidsgruppen vil i det følgende peke på aktuelle områder der man mener at det er behov for faglige støttefunksjoner i det videre arbeidet med miljø- og klimaspørsmål samt komme med anbefalinger på tiltak som er aktuelle for å møte dette behovet.

2.1 Lederforankring og lederfokus

Innledning

Miljøledelse er på samme måte som andre driftsfunksjoner i helseforetakene et linjeansvar. Vedlikehold og utvikling av miljøstyringssystemet og fokus på resultatopptak i hele bredden av driftsorganisasjonene krever fast og tydelig forankring i toppledelsen. Siden helseforetakene hittil ikke har blitt etterspurt på og målt på konkrete miljøresultater, ser arbeidsgruppen at forankring i toppledelsen er en kritisk suksessfaktor for det videre miljøarbeidet. Erfaring viser at dersom ledelsen taper fokus på miljøarbeidet, får dette raskt konsekvenser for engasjementet i organisasjonen for øvrig. Også i tiden etter at miljøstyringssystemet er etablert og sertifisert, må miljøengasjementet og kravet til miljøprestasjoner følges kontinuerlig opp av toppledelsen på samme måte som andre forventninger som settes til virksomhetene. Arbeidsgruppen ser behov for at helseforetakene og foretaksdirektørene kan tilbys støtte til å sikre kontinuerlig ledelsesforankring.

Tydelig miljøoppdrag i linjen

Helseforetakene har under høringsrundene fremholdt at et tydelig oppdrag fra øverste ledelse, både innenfor den enkelte virksomhet og videre i eierlinjen i sektoren, er viktig for å holde fokus i det fortsatte arbeidet med miljø og klima i spesialisthelsetjenesten. Det vises til et behov for at Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) som øverste eier kommuniserer et tydelig

NASJONALE MILJØMÅL

Giftfritt miljø

Utslipp og bruk av kjemikalier som utgjør en alvorlig trussel mot helse og miljø skal kontinuerlig reduseres med mål om å stanse utslippene innen 2020

Stabilt klima

Norge skal fram til 2020 ta på seg ei forpliktning om å kutte de globale utslippene av klimagasser tilsvarende 30 % av Norges utslipp i 1990.

Ren luft

Helse og miljø skal ikke ta skade av luftforurensning fra SO₂, NO_x, VOC, eller partikler

miljøoppdrag kombinert med overordnede miljømål som er forankret i og avledet fra de nasjonale miljømålene. En tydelig forankring øverst i styringslinjen oppleves som nødvendig for å sikre fortsatt innsats på miljø- og klimaområdet i de enkelte foretak. Et tydelig oppdrag gir også felles retning for arbeidet i sektoren som kan ha samlende effekter.

Møtearena for helseforetakenes ledelse

Den årlige miljø- og klimakonferansen er en sentral møtearena for å samle øverste ledelse. Det anbefales en videreføring av dette tiltaket og den årlige lederkonferansen vurderes som et godt egnet virkemiddel for å opprettholde samlet fokus på og samlet interesse for miljø- og klimaarbeidet. Konferansen er også en egnet arena for å kommunisere miljøprestasjoner og resultater i virksomhetene. Dette er også egnet til å styrke et samlet miljøengasjement i sektoren.

Forum for ledelsens representant i.h.t. ISO-14001-standarden

Det anbefales som et tiltak å opprette et eget forum for de personer som iht. ISO14001-standarden er utpekt til å være «ledelsens representant». Ledelsens representant skal på vegne av øverste leder i virksomheten se til at miljøstyringssystemet fungerer og utvikles i samsvar med intensjonene i ISO14001-standarden og medvirke til å sikre kontinuerlig lederforankring av miljøarbeidet. Det kan være mye å hente på å etablere et eget forum for disse representantene som samlet representerer hele sektoren sitt miljøansvar.

Til møtene i et slikt lederforum kan det utarbeides en agenda som svarer til de aktuelle utfordringene som sektoren står overfor i miljøspørsmål. Dette kan være spørsmål knyttet til eksempelvis drift av miljøstyringssystemet, rapportering av miljøprestasjoner, organisatoriske forhold knyttet til miljøstyringen og miljøfaglige tema som er aktuelle for sektoren, f.eks. innenfor bygg. Et slikt forum sammensatt av representanter for virksomhetenes ledelse er også godt egnet til å fungere som kontaktpunkt mot sertifiseringselskapene og mot nasjonale miljøvernmyndigheter. Dersom det etableres en nasjonal støttefunksjon for spesialisthelsetjenestens miljøarbeid bør denne funksjonen kunne benyttes som saksforbereder til møter i nevnte lederforum.

Arbeidsgruppen anbefaler følgende tiltak:

- De regionale helseforetakene må sørge for at sektoren er i stand til å opptre samordnet i miljøfaglige spørsmål. Dersom HOD ønsker innspill fra de regionale helseforetakene ved utforming av miljøpolitikken i sektoren og ved utforming av miljøoppdrag og krav til konkrete, målbare resultater på utvalgte områder, skal en nasjonal støttefunksjon for spesialisthelsetjenestens miljøarbeid bidra til dette.
- Opprettholde og videreutvikle den årlige Miljø- og klimakonferansen med fokus på ledelsen som en viktig målgruppe
- Opprette et eget forum for de personer som i.h.t. ISO-14001-standarden er utpekt til å være «ledelsens representant»

2.2 Resultater må bli etterspurt (årsrapport)

En forutsetning for at virksomhetene har fokus på og opplever eierskap til miljømålene, er at noen etterspør resultater. Dette har også en forpliktende effekt som ikke bør undervurderes. Kravene til resultater må settes i eierlinjen på lik linje med øvrige krav som settes til virksomhetene. Det må utarbeides rapporteringsrutiner som ikke er komplekse samt noen nasjonale miljøindikatorer som det kan rapporteres på.

Det er i dag påbegynt et arbeid med å utvikle nasjonale miljøprestasjonsindikatorer som er planlagt satt i verk i løpet av 2014. Med bakgrunn i data innrapportert fra helseforetakene, anbefales det å utarbeide en årlig miljørapport hvor miljøprestasjonene presenteres.

Arbeidsgruppen ser et behov for at HOD, som oppdragsgiver og øverste eier av helseforetakene, stiller krav om innrapportering av resultater i forhold til noen nasjonale miljømål med tilknyttede miljøindikatorer, ref. pkt. 2.1., som omtaler miljøoppdraget. Resultatene kan videreformidles til helseforetakene for å motivere til videre arbeid, og til allmennheten generelt. På grunnlag av innrapporteringen til HOD bør det utarbeides en samlet rapport som viser resultatene fra samtlige helseforetak. Rapporten kan brukes til å dokumentere sektorens samlede miljøprestasjoner. Rapporten foreslås også brukt som et fast innslag på den årlige Miljø- og klimakonferansen, jfr. pkt. 2.1.

I denne sammenheng bør det også pekes på at ny bestemmelse i regnskapsloven § 3-3c om rapportering på indikatorer innenfor virksomhetenes samfunnsansvar, krever at det i.f.m. helseforetakenes årsberetninger redegjøres for status på arbeidet med miljøspørsmål. Rapporteringen opp mot HOD på oppnådde resultater innenfor miljø og klima, bør kunne samordnes med nevnte lovpålagte rapportering i.h.t. regnskapsloven.

Arbeidsgruppen anbefaler følgende tiltak:

- Iverksetting av nasjonale miljømål for spesialisthelsetjenesten
- Utvikling og iverksetting av nasjonale miljøprestasjonsindikatorer for spesialisthelsetjenesten
- Samordne rapportering til HOD og utarbeidelse og formidling av årlig miljørapport for spesialisthelsetjenesten

2.3 Kommunikasjon

Kommunikasjon er en avgjørende, men samtidig kritisk suksessfaktor for å stimulere til endring og endringsledelse. En forutsetning for at medarbeidere og organisasjon opplever eierskap til og fellesansvar for å leve opp til miljømålene, er at det kontinuerlig kommuniseres informasjon som både er relevant og som oppleves interessant. Det er behov for å samle og kommunisere resultater og praktiske erfaringer fra helseforetakene som kan tjene til inspirasjon for andre. Det vil også være et behov for helseforetakene å holde seg oppdatert på endringer, f.eks. til miljøprestasjoner, til miljøstyringsystemet og endringer i krav som følger av lovverket.

Det er opprettet en hjemmeside for det nasjonale miljø- og klimaprojektet. Arbeidsgruppen foreslår at hjemmesiden videreutvikles til å fungere som en kommunikasjonskanal ut mot helseforetakene og allmenheten generelt i det videre arbeidet. Hjemmesiden bør ha gode søkefunksjoner og inneholde relevant faglitteratur som understøtter foretakenes daglige arbeid.

Arbeidsgruppen anbefaler følgende tiltak:

- Videreutvikle og drifte nasjonal hjemmeside for miljø- og klimaarbeidet.
- Etablere nasjonal kommunikasjonsressurs innen miljø- og klimaarbeidet som kan bistå med å organisere og utarbeide nyhets saker, intervjuer, samle beste praksis, kampanjer, administrasjon av sosiale medier etc.
- Videreutvikle grafisk identitet/profil til miljø- og klimaarbeidet
- Utarbeiding av trykksaker til bruk i helseforetakenes informasjonsarbeid

2.4 Videreføring av etablerte nettverk og årlig miljøkonferanse

I forbindelse med arbeidet med å innføre miljøledelse i helseforetakene er det i prosjektperioden etablert ulike miljøfora som fungerer som faglige nettverk for helseforetakene i miljø- og klimaarbeidet. Slike fora er etablert både på regionalt og nasjonalt nivå. Arbeidsgruppen ser et behov for å videreføre etablerte miljønettverk. Disse fora har vist seg nyttige med tanke på felles erfaringsutveksling og å yte hverandre gjensidig støtte i miljøarbeidet. De fungerer dessuten som inspirator og pådriver til å opprettholde kontinuerlig engasjement og forbedringsarbeid innen miljø- og klima. De etablerte fora i dag omfatter:

- Miljø- og klimaforum
- Miljø- og klimakonferansen
- Regionale miljøfaggrupper

Miljø- og klimaforum

Miljø- og klimaforum er et nasjonalt miljønettverk som HOD opprettet i styringsdialogen til RHF-ene i 2009 med oppgave å være et rådgivende miljøforum for den samlede spesialisthelsetjenesten. Forumet skal ifølge foretaksprotokollene for 2009 rapportere til samarbeidsprosjektet for de regionale helseforetakene.

I tiden som har gått har forumet gradvis utviklet seg til å bli en sentral, nasjonal arena for utveksling av erfaringer i miljøarbeidet og dessuten være en sentral lærings- og kompetansearena. Det tilrås at Miljø- og klimaforum fortsetter som sentralt miljøfaglig forum for helseforetakene med eksempelvis 2 - 4 årlige samlinger. Innholdet i samlingene bør utvikles i dialog med helseforetakene og tilpasses behovet for faglig påfyll slik dette til enhver tid oppleves i virksomhetene. Helseforetakene bør ha en aktiv rolle i planlegging og valg av tema for samlingene i forumet. Her kan erfaringer og resultater fra miljøarbeidet lokalt utveksles.

Miljø- og klimakonferansen

Den årlige miljø- og klimakonferansen er også et tiltak som i sin tid ble initiert av HOD og konferansen er siden videreført i regi av samarbeidsprosjektet. Det er foretaksledelsen sammen med miljøledere ved helseforetakene som er fremste målgruppen for konferansen og temavalg og innhold har vært tilpasset dette. Siden lederforankringen er en avgjørende og kritisk faktor i miljøarbeidet og siden miljøetsatsingen er en sentral del av helseforetakene sitt samlede samfunnsansvar, mener arbeidsgruppen at konferansen bør ha sin naturlige plass blant de øverste lederne også i årene fremover.

Konferansene har hittil hatt hovedvekt på å belyse forskjellige miljøfaglige tema som berører sektoren. Det tilrås at man på fremtidige konferanser også setter av tid til meningsutveksling blant møtedeltagerne. Konferansen er en egnet arena for å styrke miljøengasjementet blant lederne og kan dessuten fungere som en egnet arena for å bringe frem konstruktive innspill på miljøtiltak. Slike innspill kan en nasjonal kompetanse- og ressursbase for miljø saker arbeide videre med.

For å ivareta en helhetlig tilnærming til miljø- og klimaspørsmål i spesialisthelsetjenesten foreslår arbeidsgruppen å videreutvikle konferansen til også å være en arena for andre viktige målgrupper som klinisk personell og driftspersonell. På sikt bør det også vurderes å trekke inn eksterne samhandlingspartnere som kommuner og interesseorganisasjoner.

Regionale miljøfaggrupper

De regionale miljøfaggruppene ble opprettet i hver helseregion i forbindelse med arbeidet med å etablere miljøstyringssystem etter ISO14001-standarden. Disse fora har hittil hatt en tosidig funksjon idet de er hensiktsmessige arenaer for helseforetakene til å innrapportere status på fremdrift i arbeidet med oppbygging av miljøstyringssystemer. Dessuten fungerer de som arena for gjensidig erfaringsutveksling i forbindelse med oppbyggingen av miljøstyringssystemene.

Når helseforetakene har oppnådd sertifisering av miljøstyringssystemene innen utgangen av 2014, er det ikke lenger behov for rapportering på status i dette arbeidet. Men arbeidet med å videreutvikle selve styringssystemene og ikke minst miljøprestasjonene, vil innebære utfordringer for helseforetakene også i tiden fremover. Arbeidsgruppen mener at de regionale miljøfaggruppene representerer godt innarbeidde faglige fora for erfaringsutveksling og bør ha en relevant og naturlig rolle også i tiden fremover.

Arbeidsgruppen anbefaler videre at spesialisthelsetjenesten holder seg oppdatert på relevant arbeid som pågår på området nasjonalt og internasjonalt, og oppretter kontaktpunkt inn mot relevante nettverk i den videre faglige utviklingen, jf. delkapittel 2.7 om samordning av og samarbeid mellom fagmiljøer.

Arbeidsgruppen anbefaler følgende tiltak:

- Videreføre Miljø- og klimaforum
- Videreføre Miljø- og klimakonferansen årlig
- Videreføre regionale miljøfaggrupper

2.5 Vedlikehold av og fokus på miljøstyringssystemet

Miljøstyringssystemet (ISO 14001) er det styringssystemet helseforetakene nå etablerer og blir avhengige av i utøvelsen av miljøledelse. Miljøstyringssystemet inneholder bl.a. obligatoriske krav som er egnet til å knytte ledelsen tettere opp mot miljøarbeidet. Eksempel på dette er kravet til at det i virksomheten er utpekt en ledelsens representant for miljøarbeidet og kravet til at ledelsen foretar periodisk gjennomgang av styringssystemet. Det er dessuten mye effekt knyttet til å integrere miljøstyringen tett inn mot foretakenes internkontroll system og tilstrebe best mulig samordning av det samlede prosedyreverk. Spesielt gjelder dette samordningen av miljøstyringssystemet inn mot HMS-systemet. Foruten systemforenkling oppnår man også bedre leder- og organisatorisk helhetsfokus på samlet systemportefølge.

Som ledd i systemutviklingen mot best mulig integrering mellom miljøstyrings- og internkontrollsystemet inklusive HMS-systemet, bør det også arbeides for å utføre felles revisjoner av disse systemene.

Helseforetakene i Norge utgjør samlet en stor gruppe virksomheter og følgelig er man henvist til å benytte seg av flere sertifiseringsselskaper innenfor miljøstandarden ISO 14001. Det er derfor et behov for å samordne kommunikasjon og forventninger fra sektoren inn mot sertifiseringsselskapene for å sikre en enhetlig praksis fra sertifiseringsselskapene og et samordnet vedlikehold av miljøstyringssystemene.

Arbeidsgruppen anbefaler følgende tiltak:

- Felles revisjoner innenfor og på tvers av helseregionene
- Videreutvikling av temavalget i de regionale miljøfaggrupper til å omfatte erfaringsutveksling og utvikling av miljøstyringssystemet mot et samordnet prosedyreverk.

- Samordne kommunikasjon og forventninger fra sektoren inn mot sertifiseringselskapene for å sikre enhetlig praksis og samordnet vedlikehold av miljøstyringsystemene

2.6 Kompetanseutvikling

Miljø- og klimaforum, den årlige miljø- og klimakonferansen, de regionale miljøfaggruppene og delprosjektene er eksempler på kompetansehevede tiltak innen miljø- og klimaarbeidet i spesialisthelsetjenesten. Formålet med nevnte fora er blant annet faglig påfyll gjennom interne og eksterne ressurser og gjensidig erfaringsutveksling mellom helseforetakene. I tillegg drives det i dag kursvirksomhet innen relevante tema for miljøledelse. Eksempler på dette er kurs om ISO 14001-standarden, miljølovgivning, miljørevisjon og miljøavvik.

Arbeidsgruppen ser på aktiviteter for å øke miljøkompetansen i helseforetakene som et avgjørende område å videreutvikle i tiden fremover. På denne måten sikrer man at det etableres robuste miljøstyringsystemer og at nødvendige tiltak settes i verk for å utvikle og vedlikeholde disse. Kompetanseheving er også en forutsetning for at det etableres engasjement og kultur for miljøetsatsing i den enkelte virksomhet.

De fleste tema innen kompetanseutvikling er felles for helseforetakene og derfor kan det være hensiktsmessig å organisere kurs på nasjonalt nivå (f. eks. ISO14001-standarden, sykehus og miljø, miljørevisjon og miljøavvik, miljølovgivning m.m.) og/eller regionalt nivå (f. eks. miljøkrav ved anskaffelser, avvikshåndtering). Grunnopplæring av alle medarbeidere og spesialisert opplæring for utvalgte miljøfunksjoner er et område som krever kontinuerlig oppfølging i helseforetakene. En nasjonal samordning av opplæring og utvikling av kurspakker på de tema som er felles, vil åpenbart være til støtte for helseforetakene.

Kjennskap til og gode rutiner for at ledere oppdaterer berørte ledd i organisasjonen og kommuniserer relevante lover og forskrifter må etableres. Miljøarbeidet omfatter organisasjonen bredt og mange funksjoner i et foretak har en rolle i å etterleve miljølovgivningen. Kompetansehevingen må omfatte alle som har rolle og funksjon med miljøpåvirkning. Pågående nasjonale delprosjekter er en viktig del av kompetansehevingen på miljø i spesialisthelsetjenesten. Etablerte og kommende delprosjekter må følges opp og implementeres i helseforetakene for å realisere ny kunnskap på relevante områder som eiendom, innkjøp, avfall, legemidler, mat, transport m.m. i et miljøperspektiv.

Arbeidsgruppen anbefaler følgende tiltak:

- Videreutvikling av e-læringskurs som et felles prosjekt
- Utvikling av kurspakker for aktuelle målgrupper
- Organisering av opplæring regionalt og /eller nasjonalt der dette er hensiktsmessig
- Videreutvikling av delprosjekter (miljø- og klimatiltak)
- Administrasjon og kommunikasjon av oppdateringer innen relevant lovverk

2.7 Samordning av og samarbeid mellom fagmiljøer

Internt i spesialisthelsetjenesten

Spesialisthelsetjenesten i kraft av sin størrelse bør ha et særlig ansvar for å bidra mht. nasjonal politikktutforming på miljøområdet og gjennomføring av denne i egen sektor. Det er et behov for å følge opp nasjonale føringer som er relevante for spesialisthelsetjenesten ved å opprettholde et

overbyggende og samordnet miljø- og klimafokus for hele sektoren. Skal man oppnå samlet gjennomslagskraft for dette, kreves det at sektoren opptrer samordnet.

Dette krever igjen at aktuelle satsingsområder, mål og tiltak konkretiseres og gjøres tilgjengelig for helseforetakene. Et ledd i dette arbeidet vil være at sektoren selv er i stand til å ivareta og utvikle miljømessig spisskompetanse som finnes, slik at denne kan gjøres tilgjengelig for alle og tjene som en felles ressurs. Dette krever oversikt over og nasjonal koordinering av de ulike fagressursene som finnes i sektoren innen miljø- og klimaområdet.

Gjennom samordning og samarbeid i spesialisthelsetjenesten kan det bygges opp nettverk med fagkompetanse som kan bidra til å utvikle og forbedre bevissthet innen tema som er felles for alle helseforetak. Det er god utnyttelse av ressurser i foretakene ved at fagmiljøer bidrar til at det utvikles systemer nasjonalt, f. eks. oppdatering av lovverk og hva dette konkret innebærer for foretakene, felles rapporteringsmal ihht. regnskapsloven og substitusjon av kjemikalier.

Nasjonale fagmiljøer

Arbeidsgruppen ser også behov for å etablere samarbeidsarenaer mellom viktige fagmiljøer og fagforbund som er relevante for miljø- og klimaarbeidet. Her kan nevnes Legeforeningen, Sykepleierforbundet, HINAS, Nasjonal IKT og et mulig nasjonalt helseforetak for sykehusplanlegging. Dette behovet omfatter også eksterne fagmiljøer som kan bidra til innovasjon og utvikling av gode verktøy i det videre arbeidet, inkludert DIFI, Miljødirektoratet, NTNU, Forsvarsbygg og Statsbygg.

Internasjonale fagmiljøer

Arbeidsgruppen ser verdien av å delta i internasjonale nettverk innen helse og miljø for å drive miljø- og klimaarbeidet fremover. Til eksempel har deltakelse på den europeiske konferansen CleanMed Europe⁹ vist seg å bidra med viktige erfaringer og bidrag i arbeidet for en bærekraftig helsesektor. CleanMed er verdens ledende konferanse med fokus på en bærekraftig helsesektor. Konferansen fremmer en helhetlig tilnærming til hvordan helsesektoren påvirker ytre miljø både på lokalt, regionalt og globalt nivå. En rekke tema som tydelig viser koblingen mellom miljø og helse blir presentert og diskutert av internasjonale eksperter og organisasjoner. Konferansen er et eksempel på en viktig læringsarena for gode tiltak innen miljø og helse med overføringsverdi til de norske helseforetakene.

Health Care Without Harm (HCWH) er en verdensomspennende ideell organisasjon som arbeider for en miljø- og bærekraftig helsesektor, og er delarrangør av CleanMed-konferansen. Med ca. 500 medlemsorganisasjoner i 53 land, innehar organisasjonen en betydelig erfaringsbase og internasjonal kontakflate. Per dags dato er ingen norske helseforetak medlem av HCWH.

Et tredje eksempel på internasjonalt arbeid innen helse og miljø er Verdens helseorganisasjon (WHO) sitt pågående arbeid innen *Environmentally Sustainable Health Systems*¹⁰. Arbeidet skal resultere i en rapport om helse og miljø i helsesystemer (inkl. både spesialisthelsetjeneste og primærhelsetjeneste) og sektorens rolle som pådriver for en bærekraftig utvikling. Det nasjonale miljø- og klimaprojektet i Norge har bidratt inn i rapportarbeidet gjennom deltakelse i en internasjonal arbeidsgruppe høsten 2013. Det vil være interessant i det videre arbeidet nasjonalt å holde seg oppdatert på WHO's arbeid på området, samt å være tilgjengelig til å bidra inn i fremtidig arbeid med miljø- og helsespørsmål.

⁹ [CleanMed Europe](#)

¹⁰ [WHO – Environmentally sustainable health systems](#)

Arbeidsgruppen anbefaler følgende tiltak:

- Samordne spisskompetanse på miljø som finnes innenfor ulike fagfelt i sektoren og tilrettelegge for at denne kompetansen kan utvikles til en fellesressurs på nasjonalt nivå
- Kontakt og koordinert oppfølging på vegne av de regionale helseforetakene opp mot HOD, andre myndighetsorgan og nasjonale og internasjonale fagmiljøer
- Etablere samarbeid med nasjonale og internasjonale fagmiljøer og organisasjoner

2.8 Involvering av klinisk personell

Dersom spesialisthelsetjenesten som sektor skal lykkes i arbeidet med miljøutfordringene, er man avhengig av at sektoren foretar en helhetlig og samordnet tilnærming, jf. det som er omtalt ovenfor i pkt.1, første avsnitt i innledningen. Men gevinsten som ligger i en helhetlig tilnærming omfatter selvsagt også den enkelte virksomhet i sektoren. Dette innebærer at hele organisasjonen i hvert av helseforetakene må foreta en bred organisatorisk tilnærming til miljøutfordringene. Dette omfatter ikke minst klinisk personell som er knyttet tett opp mot kjernefunksjonene i virksomhetene. Utviklingen i hele behandlingsskjeden til sykehusene styres av fokus på pasienten, hvor klinikerne er de sentrale målbærere og premissleverandører.

I det videre arbeidet blir et viktig innsatsområde å tydeliggjøre forholdet mellom helse og miljø ytterligere. Arbeidsgruppen ønsker å mobilisere alle medarbeidere i miljøengasjementet, også de som jobber pasientnært. Å sikre at våre behandlingsformer blir utført på en bærekraftig måte kommer både pasienten og det ytre miljø til gode. Her spiller klinisk personell en avgjørende rolle. Et viktig utgangspunkt må være å arbeide for at klinisk personell, foruten pasientfokus, også har et videre miljøperspektiv og tar et mer overordnet miljøansvar.

Et sentralt spørsmål blir hvordan sykehuset kan organisere arbeidet på en effektiv måte for pasienten samtidig som gode miljøeffekter ivaretas? I et demonstrasjonsprosjekt under EU-prosjektet CLIRE¹¹ (Climate Friendly Health and Care) er blant annet verktøy i LEAN¹² anvendt til å forbedre og klimatilpasse arbeidsprosesser på utvalgte klinikker. Forandring av rutiner og metoder, og utvikling av teknologi til det beste for pasienten, kan slik også bidra til redusert miljøpåvirkning fra forbruk av materiell, legemidler, energi og transport. Et eksempel innen pasientreiser er bruk av soneinnkalling og pasientkalender som kan redusere transportbehovet ved at pasienten slipper et ekstra besøk til sykehuset.

Arbeidsgruppen anbefaler følgende tiltak:

- Videreutvikle den årlige Miljø- og klimakonferansen slik at den omfatter også klinisk personell som målgruppe.
- Integre klinisk personell både som målgruppe for og som innledere på miljøfaglige tema i Miljø- og klimaforum og Regionale miljøfaggrupper.
- Opprette samarbeid med aktuelle fagforeninger, f. eks. Den norske legeforening og Sykepleieforbundet, omkring temaet helse og miljø
- Opprette kontakt med forsknings- og utdanningsmiljøene som er rettet mot klinisk personell med tanke på å integrere miljø i fagkretsen til disse gruppene

¹¹ CLIRE – Climate Friendly Health and Care

¹² LEAN er en metode for å se på effektiviseringstiltak gjennom å begrense og helst eliminere unødig tap i de ulike prosessene organisasjonen utfører, f. eks. unødig tidsbruk (tapt tid) og ressursbruk.

2.9 Spesialisthelsetjenesten som pådriver for miljøvennlige og etiske anskaffelser i offentlig sektor

Miljøledelse handler også om styring av anskaffelser. Det ligger et stort potensial i bruken av den felles innkjøpsmakt som en samlet spesialisthelsetjeneste representerer, og det kan oppnås store miljøgevinster både gjennom å redusere forbruket og å dreie forbruket i en mer miljøvennlig retning.

Overordnede føringer

Offentlige virksomheter er pålagt ved lov å ta hensyn til livssyklus kostnader og miljøkonsekvenser under planleggingen av den enkelte anskaffelse, jf. Lov om offentlige anskaffelser, § 6. Det betyr at man har en plikt til å kartlegge og vurdere miljøkonsekvenser og dessuten vurdere om behovet kan dekkes på en måte som har mindre skadelige miljøkonsekvenser. Dette grunnleggende kravet i loven om miljøvern omtales gjerne som substitusjonsplikten.

I standarden for miljøledelse, (ISO 14001), settes det krav til at miljøaspekter som indirekte påvirker det ytre miljø, f. eks. i tilknytning til forbruk av varer og tjenester samt valg av leverandører og kontrakter, skal kartlegges og kontrolleres (jf. ISO 14001:4.3.1 *Miljøaspekter*). Etablerte prosedyrer og krav tilknyttet vesentlige miljøaspekter forbundet med anskaffelser av varer og tjenester skal videre kommuniseres til leverandører og kontraktspartnere (jf. ISO 14001:4.4.6 *Driftskontroll*).

Etisk handel

I følge Lov om offentlige anskaffelser (§ 1) skal offentlige anskaffelser gjennomføres med mest mulig effektiv ressursbruk og på en samfunnstjenlig måte. Offentlig sektor er i større og større grad blitt en del av den globale handelen med varer og tjenester. Mange av varene som kjøpes inn, f. eks. sykehustekstiler og medisinsk utstyr, er produsert i lavkostland, og er i risikozonen for å ha vært produsert under kritikkverdige forhold. Det er dermed ikke nødvendigvis mest samfunnstjenlig å bare bruke pris og kvalitet som kriterier for en anskaffelse, men også tenke samfunnsansvar ved å sette krav både til miljø, klima og sosiale forhold¹³.

Alle de regionale helseforetakene samarbeider om etisk handel gjennom å være medlem av organisasjonen Initiativ for etisk handel (IEH). Det betyr at helseforetakene skal være pådrivere for etisk handel ved å stille krav om forsvarlige arbeids- og miljøforhold i globale leverandørkjeder.

Ivaretagelse av miljø- og bærekraftshensyn i spesialisthelsetjenestens innkjøpsarbeid

Det er utarbeidet en veileder for miljøvennlige anskaffelser i spesialisthelsetjenesten i regi av det nasjonale miljø- og klimaprojektet, jf. delprosjekt Innkjøp (del 2). Det fremgår at veilederen «er ment å være en hjelp for helseforetaket i å utarbeide prosedyrer og metoder som kan danne et godt grunnlag for å sikre at de viktigste miljøaspektene blir ivaretatt i anskaffelser og at helseforetakets miljøpolicy og miljømål blir fulgt opp».

Veilederen er tydelig på at manglende miljøkompetanse ikke må være til hinder for at nødvendige miljøkrav blir satt og viser til ulike alternativer for å innhente nødvendig miljøkompetanse i anskaffelsesprosessen (s. 11):

- *Undersøke om det er miljøkompetanse innen fagfeltet i andre helseforetak*
- *Kjøpe inn den kompetansen som trengs for å opparbeide god nok kompetanse innad i helseforetaket*
- *Det anbefales å bygge opp særskilt miljøkompetanse innen hver enkelt innkjøpskategori i de helseforetak og regioner som jobber kategoristyrte, da miljøaspekter kan være svært ulike i de ulike kategoriene*

¹³ [Delprosjekt innkjøp \(fase 1\) 2010:10](#)

I tillegg til å anbefale alle helseforetak å bygge opp miljøkompetanse i innkjøpsmiljøet, henviser veilederen til eksisterende regionale miljøfaggrupper med deltagere fra alle helseforetakene i den enkelte helseregionen. I disse foraene kan man etterspørre kompetanse fra andre helseforetak for erfaringsdeling. Det samme gjelder fora hvor regionens innkjøpsledere møtes.

Arbeidsgruppen anser kompetanseutvikling innen miljøvennlige og etiske anskaffelser som et særlig viktig innsatsområde i det videre arbeidet med å bidra til oppfyllelse av nasjonale miljø- og klimamål. Tiltak for å tilrettelegge for kompetanseutvikling kan blant annet omhandle kommunikasjon av beste praksis og informasjonsmateriell (jf. veileder nevnt ovenfor) samt bidra til kontinuerlig utvikling på området gjennom å sette innkjøp som tema på aktuelle konferanser og seminarer i samarbeid med etablerte fagmiljøer innen miljø og offentlige anskaffelser.

Hinas, som er nasjonal innkjøpsenhet for spesialisthelsetjenesten, har et særlig ansvar for å medvirke til kompetanseutvikling, både innenfor egen organisasjon og som pådriver i det nasjonale innkjøpsnettverket NNI.

Arbeidsgruppen anbefaler følgende tiltak:

- Oppdatere nasjonal hjemmeside på relevante erfaringer og informasjon om miljø og offentlige anskaffelser
- Samarbeide med DIFI og andre aktuelle aktører med kompetanse innen miljø og offentlige anskaffelser om kurstilbud og verktøy
- Hinas sammen med NNI (Nasjonalt nettverk for innkjøp) tar ansvar for å planlegge og gjennomføre kompetansehevende tiltak innenfor miljøvennlige innkjøp

3 ALTERNATIVER TIL ORGANISERING AV SENTRALE MILJØFAGLIGE STØTTEFUNKSJONER

3.1 Utgangspunkt for vurderingen

I foregående kapittel peker arbeidsgruppen på flere satsingsområder og tiltak som på bakgrunn av høringer i helseforetakene og arbeidsgruppens vurderinger, anses som aktuelle for å støtte det videre arbeidet med miljø- og klimaspørsmål i spesialisthelsetjenesten. I dette punktet vurderer arbeidsgruppen hvordan aktuelle støttefunksjoner for de tiltakene som er anbefalt i kapittel 2, hensiktsmessig kan organiseres.

Miljø- og klimaoppdraget, med Helse – og omsorgsdepartementet som oppdragsgiver, er organisert som et samarbeidsprosjekt mellom de regionale helseforetakene. Arbeidsgruppen oppfatter miljø- og klimaoppdraget slik at spesialisthelsetjenesten i kraft av sin størrelse og påvirkningsmulighet samt rolle innenfor helseforebyggende arbeid, har et særlig ansvar for å bidra i nasjonal politikktutforming og gjennomføring i egen sektor. Dette fordrer at sektoren opptrer samordnet og helhetlig i forhold til de nasjonale miljø og klimamålene.

Helseforetakene er gjennom miljøstyringssystemet (ISO 14001) forpliktet til kontinuerlig forbedring av virksomhetenes miljøprestasjoner. For å imøtekomme denne forpliktelsen er det etter arbeidsgruppens vurdering et særlig behov for tiltak som kan sikre god ledelsesforankring og kompetanseheving i foretakene, samt aktivt nettverksarbeid inn mot relevante fagmiljøer, både nasjonalt og internasjonalt.

På bakgrunn av behovet for en helhetlig og samordnet tilnærming i hele sektoren til de nasjonale miljø og klimamålene, vurderer arbeidsgruppen at det er et naturlig behov for å etablere noen utvalgte faglige støttefunksjoner på et nasjonalt nivå, slik at disse kan fungere som en fellesressurs for helseforetakene. Dette omfatter sentrale støttefunksjoner som går utover nettverksarbeidet som allerede pågår i de regionale miljøfora og som arbeidsgruppen anbefaler videreført.

Arbeidsgruppen vurderer at de tiltakene som anbefales i kapittel 2 og som har som formål å styrke helseforetakene i arbeidet med å gjennomføre miljø- og klimamålene, er i all hovedsak av en slik art at de blir best ivaretatt gjennom en nasjonal fellesressurs. Dette omfatter følgende tiltak: Tilrettelegge for kompetanseutvikling på miljø, holde sektoren oppdatert på lovkrav knyttet til miljø, etterspørre miljøresultater i helseforetakene, yte assistanse på vedlikehold av miljøstyringssystemene og samordne kontakten mot sertifiseringsselskapene, forberede arrangement av årlig miljøkonferanse for hele sektoren hvor ledelsen av helseforetakene er primær målgruppe, involvering av klinisk personell i miljøarbeidet, tilrettelegging for samarbeid mellom fagmiljøer, etablering av felles kommunikasjonsressurs og drift av felles hjemmeside.

Fortsatt drift av det nasjonale Miljø- og klimaforum krever også et fagsekretariat som forbereder og tilrettelegger for disse samlingene. Drift av et fast forum hvor helseforetakene sine faste ledelsesrepresentanter møtes, ref. tiltaket som er foreslått under pkt. 2.1.4, er på samme måte et forum som krever et sekretariat med faglig kompetanse for å tilrettelegge møtene.

Arbeidsgruppen vurderer det slik at det videre arbeidet med miljøutfordringene i helseforetakene og sektoren som sådan vil bli skadelidende, dersom man i fortsettelsen av dette arbeidet ikke etablerer en felles, sentral enhet som kan ivareta behovet for de nevnte støttetjenestene.

3.2 En nærmere vurdering av forskjellige alternativer til organisering av miljøfaglige støttefunksjoner

3.2.1 Helse- og omsorgsdepartementet, eventuelt Helsedirektoratet

Arbeidsgruppen antar at det ikke er et aktuelt alternativ å plassere en sentral kompetanse- og ressursenhet for miljø saker i departementet. HOD har det politiske ansvaret og øverste eieransvaret for at sektoren forholder seg til de nasjonale miljø- og klimamålene. Men det er de regionale helseforetakene som sammen med sine respektive helseforetak må sørge for at miljøarbeidet blir utført. De regionale helseforetakene er derfor nærmest til å sørge for etablering og organisering av en sentral kompetanse- og ressursenhet for miljøfaglige støttefunksjoner.

Arbeidsgruppen har videre vurdert hvorvidt det kan være et alternativ å plassere en slik sentral støtteenhet i Helsedirektoratet. Men på samme måte som nevnt i forhold til HOD, vurderer man at støtteenheten for miljø er knyttet direkte opp mot driftsfunksjonene i sektoren og derfor må ivretas i selve eierstrukturen, ref. avsnittet over.

3.2.2 Nytt sentralt helseforetak for bygg- og eiendomssaker

Dersom det blir etablert et nytt, sentralt helseforetak for saker innenfor bygg og eiendom, kan det vurderes om en sentral kompetanse- og ressursenhet for miljø saker naturlig kan plasseres her. Argumenter som taler for dette er at både drift av eiendom, rehabilitering, fjerning av bygninger og oppføring av nybygg er aktiviteter som det knytter seg vesentlige miljøaspekter til. På den annen side kan det anføres at miljøutfordringene i sektoren knytter seg til helheten og de totale aktivitetene i sektoren omfatter et langt bredere område enn aktiviteter knyttet opp mot eiendom.

Arbeidsgruppen mener det sistnevnte argumentet må tillegges avgjørende vekt. Dersom en sentral kompetanse- og ressursenhet for miljø saker plasseres inn som del av et nytt helseforetak for eiendom, vil dette lett oppfattes som en delaktivitet knyttet opp mot eiendomsdrift. Arbeidsgruppen er av den oppfatning at den samlede miljøutfordringen som sektoren står overfor i årene fremover, og som må løses med et bredt og kritisk blikk rettet mot alle aktivitetsområder, krever en sentral støtteenhet som er organisert synlig i forhold til dette helhetsperspektivet.

3.2.3 Programkontor for miljøfaglige støttetjenester

Et alternativ for organisering av miljøfaglige støttetjenester, kan være å omgjøre dagens sekretariat for det nasjonale miljøprosjektet til et programkontor underlagt en nasjonal styringsgruppe. Kjernefunksjonen til en støtteenhet for miljø saker, ref. det som er omtalt under kapittel 2, er imidlertid å yte helseforetakene faglig støtte i miljøarbeidet og bidra til at det holdes fokus og kontinuitet på dette arbeidet. Arbeidsgruppen mener at disse oppgavene, som er knyttet opp mot selve driftsfunksjonene i helseforetakene, blir bedre ivaretatt av en permanent kompetanse- og ressursenhet enn et programkontor som primært er tenkt å ivareta utviklingsoppgaver.

3.2.4 Sentral kompetanse- og ressursenhet for miljø saker

Arbeidsgruppen mener at en sentral kompetanse- og ressursenhet for miljø saker er den organisatoriske form som er best egnet til å ivareta de støttetjenester for helseforetakenes miljøarbeid som er nærmere omtalt under kapittel 2. Arbeidsgruppen vil derfor i det følgende gi en nærmere vurdering og anbefaling av hvordan en slik enhet bør organiseres.

3.3 Sentral kompetanse- og ressursenhet for miljøraker

3.3.1 Innhold og oppgaver

Kompetanse- og ressursenheten vil ha som oppgave å bistå helseforetakene med generelle basis støttetjenester, ref. nærmere opplisting og omtale av disse tjenestene i kapittel 2. Men det kan reises spørsmål om ressursenheten i tillegg til å bistå og understøtte helseforetakene i arbeidet med generelle basistjenester innenfor rådgiving på miljøområdet, også skal bistå helseforetak som har særlige behov, f.eks. bistand til å utføre revisjoner og miljøkartlegging, og at dette i så fall skjer etter en betalingsmodell?

Arbeidsgruppen tilrår at ressursenheten skal ha i bunn at formålet er å yte basis støttetjenester i form av rådgiving til helseforetakene innenfor den oppgaverammen som er nærmere omtalt i kapittel 2, og at det i utgangspunktet ikke legges opp til betalingstjenester. Imidlertid ser arbeidsgruppen at det i helseforetakene kan oppstå behov for å få utført tjenester som er typiske for miljøsertifiserte virksomheter, eksempelvis bistand til miljøkartlegging og gjennomføring av revisjoner. Dersom enheten mener at den har kapasitet til også å påta seg slike oppgaver, bør det være rom for det. I så fall bør dette skje etter en bestillings-/ betalingsmodell i form av fast timepris. Men som nevnt ovenfor, bør enheten i utgangspunktet ikke bemannes opp med tanke på å dekke betalingstjenester.

3.3.2 Ressursbehov og bemanning

En nasjonal kompetanse- og ressursenhet som kan støtte miljøarbeidet i helseforetakene og fungere som et sentralt kontaktledd for alle miljøfaglige saker i sektoren, bør dimensjoneres og bemannes på en nøktern og hensiktsmessig måte. Det er etter arbeidsgruppens oppfatning ikke påkrevd at den faste, gjennomgående bemanningen ved en slik sentral ressursbase dimensjoneres slik at den innehar miljøfaglig kompetanse på alle områder som er aktuelle i helsesektoren. Poenget må være at bemanningen som knyttes til en slik ressursbase er situasjons- og kildeorientert og har kunnskap om hvor ressursene det er behov for til enhver tid finnes. Dette kan være ressurser med miljøfaglig spisskompetanse som finnes internt i sektoren, eller det kan være eksterne ressurser innenfor offentlig eller privat sektor, eventuelt ressurser utenfor egne landegrenser.

Avgjørende for bemanningen av ressursenheten er at den er tilgjengelig for helseforetakene og har kapasitet til å gi relevant faglig rådgiving når dette blir etterspurt, eventuelt samordne rådgivingen inn mot andre relevante kilder. Arbeidsgruppen vil anta at det her vil dreie seg om 3 årsverk for å ivareta nevnte basis støttetjenester. Dersom det på noe sikt skulle vise seg å være et reelt behov for å bygge ut kapasitet til å dekke betalingstjenester i et større omfang enn det som er angitt ovenfor under pkt. 3.3.1., er dette noe man får vurdere på et senere tidspunkt med bakgrunn i innhentet erfaring. Det antas at det i en slik situasjon vil være aktuelt å øke bemanningen til 5 personer. Foruten kapasitetsøkning vil dette også innebære styrking av det faglige miljøet i ressursenheten.

3.3.3 Eierskap, organisatorisk tilhørighet og finansiering

Kompetanse- og ressursenheten bør etter arbeidsgruppens vurdering være knyttet faglig opp mot de 4 regionale helseforetakene i fellesskap og faglig rapportere til en felles styringsgruppe bestående av representanter fra hver helseregion. Styringsgruppens leder sammen med representantene for de 4 RHF-ene vil ha ansvar for at de respektive RHF-styrene får seg forelagt årlig rapport om driften av kompetanse- og ressursenheten. Dette bør skje via RHF/AD-møtet.

Styringsgruppens representanter bør ha tilstrekkelig kunnskap om miljøutfordringene i sektoren og innsikt i rollen som kompetanse- og ressursenheten skal ivareta. Det anbefales at sentralt tillitsvalgte

og verneombud er representert i styringsgruppen, da det vil ligge organisatoriske og styringsmessige utfordringer i modellen. Arbeidsgruppen anbefaler videre at styringsgruppen selv vurderer hvorvidt det er behov for at den styrkes faglig ved å tilføre ekstern kompetanse.

Når det gjelder organisatorisk tilhørighet, er en felles styringsgruppe ikke en egnet enhet til å ivareta denne rollen. Det bør derfor ikke være noe i veien for at kompetanse- og ressursenheten organisatorisk knyttes opp mot f.eks. et regionalt helseforetak eller et helseforetak med tanke på ivaretagelse av de personalmessige og organisatoriske funksjonene, slik som å etablere et ansettelsesforhold, skaffe egnede lokaliteter, ivaretagelse av lønns- og personalfunksjonen m.v.

Arbeidsgruppen vil peke på betydningen av at det regionale helseforetaket eller helseforetaket som kompetanse- og ressursenheten knyttes opp mot, kan tilby organisatorisk tilhørighet og relevant faglig kontakt inn mot et allerede velfungerende arbeidsfellesskap. Det er imidlertid viktig at dette ikke svekker profileringen av enheten som sentral, faglig ressurs for sektoren.

Arbeidsgruppen er av den oppfatning at kompetanse- og ressursenheten vil være best tjent med å få sin organisatoriske tilhørighet i ett av de 4 RHF-ene. Enheten vil være avhengig av en tydelig profilering som faglig ressurs for hele sektoren, og dette hensynet blir best ivaretatt ved en organisatorisk tilhørighet på regionalt nivå. Men det bør ikke være noe i veien for at det f.eks. inngås avtale med ett eller flere helseforetak om å skaffe egnede lokaliteter til ansatte i kompetanse- og ressursenheten, dersom dette rent praktisk er en ønskelig løsning.

Dessuten vil arbeidsgruppen peke på behovet for at styringsgruppen v/leder må antas å ha behov for en viss kontakt inn mot den linjeleder som ivaretar arbeidsgiverrollen til kompetanse- og ressursenheten, med tanke på samordning av rollene disse er satt til å ivareta på henholdsvis miljøfaglig og organisatorisk nivå. Denne kontakten, som er av samordnende art, må antas å bli bedre ivaretatt dersom kompetanse- og ressursenheten er plassert på regionalt nivå, bl.a. fordi styringsgruppens medlemmer også kommer fra dette nivået.

Kompetanse- og ressursenheten bør rammefinansieres av de 4 regionale helseforetakene, da disse vil ha rollen som eiere av enheten. Daglig leder for kompetanse- og ressursenheten vil ha ansvar for å utarbeide handlingsplaner, budsjettforslag og rapportere økonomi, regnskap og drift inn for styringsgruppen i samsvar med nærmere utarbeidet mandat/oppdragsbeskrivelse for kompetanse- og ressursenheten.

3.3.4 Arbeidet videre med organisering av sentral kompetanse- og ressursenhet for miljø saker

Arbeidsgruppen mener at helseforetakenes videre arbeid i forhold til miljøutfordringene og miljømålene har alt å tjene på at det blir etablert en slik ressursenhet allerede innen årsskiftet 2014/15. Innen dette tidspunktet skal samtlige helseforetak ifølge egne prosjektplaner og styringspålegg som er gitt i eierlinjen, være miljøsertifiserte og det nasjonale samarbeidsprosjektet har da levert i henhold til oppdraget fra HOD. Det er fra dette tidspunktet behovet for å ha oppe en fungerende enhet som kan støtte linjen i helseforetakene i det videre arbeidet er tydelig tilstede.

Det foreslås derfor at prosjektgruppen for samarbeidsprosjektet får i oppdrag å arbeide videre i henhold til denne målsettingen etter nærmere oppdrag fra styringsgruppen for samarbeidsprosjektet. Dette arbeidet må da skje i løpet av 2014 og parallelt med det øvrige arbeidet som pågår i prosjektgruppen med å følge opp miljøsertifiseringen i helseforetakene og oppfølgingen av delprosjektene. Målsettingen må være at kompetanse- og ressursenheten for miljø saker er etablert og operativ fra årsskiftet 2014/2015.

VEDLEGG 1: HØRINGSUTTALELSER FRA HELSEFORETAKENE

1. Oppsummering av tilbakemeldinger fra Miljø- og klimaforum 5. september 2013:

I Miljø- og klimaforum 5. september ble arbeidet med «veien videre» presentert av arbeidsgruppen og det ble åpnet for innspill fra nettverket når det gjelder hvilket behov det er for støttefunksjoner for miljøarbeidet i helseforetakene etter at prosjektperioden er slutt. Følgende spørsmål ble stilt til grupper på ca. 4 deltakere: Hvordan kan vi på best mulig måte opprettholde fokuset på miljø- og klimaarbeidet i helseforetakene etter 2014? Deltakere på forumsamlingen 5. september ble bedt om å notere ned sine innspill. Disse er i det følgende gjengitt punktvis:

Gruppe 1:

- Dedisere ressurser til å jobbe med det
- Videreføre miljø- og klimaforum: utveksle erfaringer - beste praksis - gruppearbeid
- Sekretariatet må holde seg oppdatert på det som skjer i HFene – opprettholde nettside
- Interne nettverk – innen hvert HF – støtte hverandre
- Samordne arbeidet mellom HMS og ytre miljø. Samarbeid med vernetjenesten og tillitsvalgte
- Vurdere ISO sertifisering etter ISO 18001 HMS-standarden
- Forankring hos ledelsen og helt ned – grønn tråd
- Felles opplæring fortsatt – kommer stadig nye til som skal jobbe med dette

Gruppe 2:

- Kun for kompetanseheving, eks. substitusjon, revisjoner, lovverk, ISO 14001
- Nettverk i miljø- og klimaforum: 2 – 4 ganger per år
- Nasjonalt sekretariatsfunksjon: til å følge opp/initiere 1-2-4
- Øke fagkompetansen i miljøet
- Kommunikasjons med oppdragsgiverne (RHF AD)

Gruppe 3:

- Utdanning
- Miljøkoordinatorer
- Klimaforavtrykk + LCA analyser
- Stoffkartotek

Gruppe 4:

- Opprette stilling lokalt i HF. Sikre nok ressurser
- Nasjonal ressurs som samler info fra foretakene

Gruppe 5:

- Nasjonal gruppe for å opprettholde trykk på AD-nivå
- Regional/nasjonal gruppe for MSS – ansvarlig i foretakene (ildsjelene)
- Faggruppeforum – der utøverne kan hente faglige råd, f.eks. gjennom et nasjonalt formidlingscenter for erfaringer fra Helse Norge.

Gruppe 6:

- Ha faste møtepunkter for erfaringsutveksling (konferanse + 2/3 forummøter)
- Holde regionale miljøgrupper
- Nasjonale kurs
- Videreføre «Grønt sykehus» - nettside
- Prosedyredeling

2. Innspill fra regional miljøfaggruppe i Helse Sør-Øst:

(Oversendt arbeidsgruppen pr. epost 06.11.13)

De regionale miljøfaggruppene er viktige nettverk som bør leve videre etter 2014
På nasjonalt plan er en årlig miljø- og klimakonferanse ønskelig, miljø og klimaforum ikke så viktig
Det er ønskelig med et "kompetansekontor" nasjonalt hvor følgende kan ivaretas:

- Lovverk, samsvarsvurderinger
- Substitusjonsplikten
- Faggrupper som avfall, transport som utreder, innhenter ny kunnskap og deler erfaringer nasjonalt
- Felles opplæring/kursing (dyrt å satse på konsulentbransjen...)
- Fagkunnskap f.eks. om miljø og innkjøp (særlig viktig tema)

Enighet om at man trenger at HF rapporterer på nasjonale miljømål

Lage system for erfaringsdeling f.eks. ved at man besøker hverandre og gjør revisjoner, deler kompetanse på tvers, kanskje en revisjonspulje med tverrfaglig kompetanse?

3. Innspill fra regional miljøfaggruppe i Helse Nord:

(Oversendt arbeidsgruppen pr. epost 12.11.13)

Regionalt miljønettverk behandlet spørsmålet fra det nasjonale prosjekt om "veien videre" etter 2014 i møte 30. oktober. Miljønettverket i nord gjorde slikt vedtak:

MK 37 Veien videre i nasjonalt prosjekt – høring

Arbeidsgruppen for det nasjonale prosjekt arbeider med "veien videre" og ønsker innspill fra regionale miljøgrupper angående hvilke støttetjenester som er ønskelig etter at prosjektperioden er ferdig i 2014.

Regionalt miljønettverk i Helse Nord ser at den nasjonale prosjektledelsen har vært et "nav" i nettverket for koordinering av arbeidet mot sertifisering av alle HF i landet. Det er viktig å ta vare på den kompetansen som er bygd opp og ha spesiell fokus på ledelse i vedlikeholdet av miljøsertifiseringen. Nettverket i nord har ingen spesifikke preferanser i hvordan dette kan organiseres i "veien videre". Nettverket vil peke på at myndighet/fullmakt i arbeidet videre må være beskrevet og spesielt hvordan dette skal/kan fordeles nasjonalt/regionalt og lokalt i en tett oppfølging.

Saksarkiv 2012/20

VEDLEGG 2: PROSJEKTINFORMASJON

Innsatsområde	Veien videre etter 2014
Prosjekt	Miljø- og klimatiltak i spesialisthelsetjenesten
Fase	
Prosjekteier	Nasjonal prosjektgruppe
Prosjektleder	Åsmund Norheim

Dokumentinformasjon

Versjon	Dato	Utarbeidet av	Kommentarer
V 0.1	02.07.13	Arbeidsgruppen	Utkast til rapport sendt på høring. Oppdateringer med nye bidrag i fra arbeidsgruppen.
V 0.2	23.08.13	Arbeidsgruppen	Oppdateringer med nye bidrag. Rapport sendes til arbeidsgruppen for ytterligere innspill.
V 0.3	01.10.13	Arbeidsgruppen	Oppdateringer med nye bidrag etter arbeidsmøtet 11.09.13. Rapport sendes til arbeidsgruppen for ytterligere innspill.
V 0.4	01.10.13	Åsmund Norheim	Oppdatert med innspill fra Åsmund Norheim
V 0.5	14.10.13	Arbeidsgruppen	Oppdateringer med nye bidrag fra arbeidsgruppen
V 0.6	03.11.13	Arbeidsgruppen	Oppdatert med innspill fra/i etterkant av møte i arbeidsgruppen 18.10.13. Utkast sendes til arbeidsgruppen for ytterligere innspill med frist 15.11.13.
V 0.7	18.11.13	Arbeidsgruppen	Oppdatert med nye bidrag
V 0.8	25.11.13	Arbeidsgruppen	Oppdatert med nye bidrag etter møte i arbeidsgruppen 20.11.13. Nye bidrag omhandler kapittel 1, pkt. 1.5, kapittel 2, pkt. 2.9, kapittel 3 og vedlegg.
V 0.9	05.12.13	Arbeidsgruppen	Oppdatert etter innspill fra prosjektgruppemøte 27.11.13. Nye endringer gjelder i hovedsak kapittel 3.
V 10	06.12.13		Oppdatert med sammendrag

Godkjenning

Versjon	Dato	Godkjent av	Kommentar

«VEIEN VIDERE»

Utredning av sentrale innsatsområder og behovet for faglige støttefunksjoner i det videre arbeidet med miljø- og klimamålene i spesialisthelsetjenesten

Illustrasjonsbilder:

Colourbox.com

Desember 2013

